

Piotr Kowolik

Prof. zw. dr hab. Krystyna
Duraj-Nowakowa : pedagog:
pedeutolog, dydaktyk i metodolog

Nauczyciel i Szkoła 2 (9), 245-250

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Piotr Kowolik

Prof. zw. dr hab. Krystyna Duraj-Nowakowa — pedagog: pedeutolog, dydaktyk i metodolog

Wykorzystując okoliczność jubileuszu 5-lecia „Nauczyciela i Szkoły”, zamieszczamy biogram naszego Współpracownika jako Autorki i Członka Naukowej Rady Redakcyjnej od początku edycji pisma. Tekstem tym pragniemy wyakcentować mówiące o efektywności prac fakty z intensywnej i wielopłaszczyznowej oraz systematycznej biografii zawodowej prof. K. Duraj-Nowakowej. Dlatego wskażemy najpierw fakty z tej działalności, a potem wykaz Jej publikacji.

Krystyna Duraj-Nowakowa urodziła się 9 stycznia 1945 r. w Dąbrowie Górniczej (rodzice: Janina i Mieczysław Duraj). Szkołę podstawową rozpoczęła w Bytomiu, kontynuowała w Nisku, a ukończyła w Dąbrowie Górniczej. Potem uczyła się w III Liceum Ogólnokształcącym w Będzinie. Zaśienne studia filologiczne odbyła na Uniwersytecie Warszawskim, a ukończyła w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Katowicach, gdzie uzyskała magisterium z polonistyki (1967) po przedstawieniu opracowanej pod kierunkiem Prof. zw. dra hab. Jana Kazimierza Zaremby rozprawy historycznoliterackiej pt. „Erudycja biblijna i historyczna Adama Gdaczusza”.

Po odbyciu stacjonarnych studiów doktoranckich obroniła z wyróżnieniem dysertację awansową pt. „Samookreślenie zawodowe studentów kierunków nauczycielskich” (1979); habilitacja 1984 r.

Pracę zawodową rozpoczęła jako nauczycielka języka polskiego (z metodyką jego nauczania w klasach początkowych) w Liceum Pedagogicznym w Lubsku (1967–1969).

Pracę polonistki kontynuowała w Zespole Szkół Górniczych w Rudzie Śląskiej (1969–1974).

W szkołach wyższych pracuje począwszy od 1974 r., kiedy to — wykazując doświadczenia zawodowe w oświacie — została st. asystentką Uniwersytetu Śląskiego na pedagogice. Tam też awansowała po obronie doktoratu na stanowisko adiunkta (1980). Zaś po uzyskaniu habilitacji stanowisko docenta otrzymała w WSP im. KEN w Krakowie (1985). Tamże (1993) uzyskała stanowisko uczelnia-

nego profesora nzw. Natomiast akt nominacji profesora nauk humanistycznych odebrała z rąk Prezydenta RP w 1998 r. Po docenieniu nowego dorobku naukowo-dydaktycznego i organizacyjnego od poprzedniego awansu w postaci profesury tytułarnej 1 XII 1999 otrzymała mianowanie na stanowisko profesora zwyczajnego.

Równoległe zgromadziła też doświadczenia w działalności kulturalnej i społeczno-pedagogicznej osiedli miejskich, pracując na stanowisku konsultanta naukowego Sosnowieckiej Spółdzielni Mieszkaniowej (1976–1977), gdzie stosowała w praktyce wiedzę fachową.

Ponadto w latach 1987–1989 pracowała (w wymiarze 1/2 etatu) w WSP im. J. Kochanowskiego w Kielcach. Obecnie pracuje w WSP im. J. Kochanowskiego w Kielcach, pełniąc funkcje wicedyrektora Instytutu Pedagogiki oraz kierownika Zakładu Pedagogiki Ogólnej i Teorii Wychowania.

Żaś od 1995 roku jest profesorem także Mazowieckiej Wyższej Szkoły Humanistyczno-Pedagogicznej w Łowiczu.

Krystyna Duraj-Nowakowa uczestniczyła czynnie w bardzo licznych (173) zjazdach, konferencjach, sympozjach itp. (Czechy, Niemcy, Rosja, Słowacja). Otrzymała stypendia i odbyła długoterminowe podróże studyjne do 11 uniwersyteckich ośrodków europejskich, goszcząc w niektórych wielokrotnie (Augsburg-DAAD, Berlin, Bratysława, Frankfurt n.M. — Tempus, Lipsk, Lwów, Moskwa, Nitra, Olomuniec, Praha, Wuppertal-DAAD), gdzie zdobywa materiały, wymienia doświadczenia bądź udziela konsultacji. Przedstawia referaty, prowadzi obrady plenarne lub (i) sekcji, wyróżniając się kulturą pedagogiczną i talentem mówcy.

Uprawiając pedagogikę, zajmuje się równocześnie 3 dyscyplinami: pedeutologią, metodologią pedagogiki i dydaktyką z 3 metodykami tzw. szczegółowymi, tj. metodyką nauczania języka polskiego w klasach I–III, metodyką wychowania przedszkolnego i nauczania początkowego, co dokumentuje po kilka książek autorskich z każdej spośród tych subdyscyplin nauki.

Dorobek twórczy Krystyny Duraj-Nowakowej ogółem liczy 183 publikacje naukowe, w tym 13 książek autorskich i 7 zredagowanych opracowań zbiorowych, których jest też w znacznym stopniu współautorką. Ponadto opublikowała 21 recenzji książek autorskich.

Autorytetu K. Duraj-Nowakowej w nauce krajowej i zagranicznej dowodzą 34 recenzje Jej publikacji w czasopismach fachowych polskich i zagranicznych. Jej prace są często cytowane przez liczne grono specjalistów także spoza uczelni i regionów, gdzie osobiście mogła oddziaływać na odbiorców.

Dbą od dawna i systematycznie o ścisłą więź teorii pedagogicznych z praktyką edukacyjną przez gromadzenie materiałów badawczych z terenu oświaty i wdrażanie pozyskanych wyników i postulatów w warunkach polskich przedszkoli i szkół.

Ocena działalności dydaktyczno-wychowawczej opiera się na pracach dydaktycznych K. Duraj-Nowakowej, które obejmują szeroki zakres treści edukacyjnych

i wyróżniają się wysokim poziomem wykonawstwa. Poziom merytoryczny Jej zajęć cechuje się dbałością o wszechstronne struktury treści i ich interdyscyplinarne ujmowanie przez dążenie do korelacji międzyprzedmiotowych, np. w wykładach monograficznych, a tym bardziej — wykładach kursowych metodologii pedagogiki. Realizując wszystkie formy zajęć akademickich, zdobyła imponujące doświadczenie zawodowe tak merytoryczne, jak i pedagogiczne. Kilkakrotnie w toku pracy zawodowej realizowała eksperymentalnie nowatorskie programy nauczanych przedmiotów, dowodząc dbałości o modernizację treści i form współdziałania ze studentami. Szczególnie cenione są Jej wykłady za staranność przygotowania, wysoki poziom naukowy, za piękną formę ich wygłaszania i szacunek dla słuchaczy.

Wykazuje talenty organizatorskie i kierownicze terminowością i spójnością, sprawnością i efektywnością działań własnych oraz prowadzenia, stymulowania i oceny partnerów współdziałań dydaktyczno-wychowawczych. Daje dowody przestrzegania dyscypliny pracy dydaktycznej. Studentów skutecznie motywuje do sukcesów, stawiając im wysokie wymagania, stymulując ich samokształcenie i samowychowanie do zawodu nauczycielskiego.

Pomoce dydaktyczne są udziałem K. Duraj-Nowakowej, która z myślą o środkach dla studentów opracowała 2 przewodniki nt. praktyk pedagogicznych, skrypt (połowa tekstu autorska) pod Jej redakcją i rocznik naukowo-dydaktyczny w serii „Prace Pedagogiczne”. Ustawicznie modyfikując programy przedmiotów, które prowadzi, opracowuje nowe ich kształty, udostępniając co roku zmodernizowane ich wersje (tak wykładów, jak seminariów i ćwiczeń z metodologii pedagogiki).

Uczestniczyła w pracach studenckiego ruchu naukowego, prowadząc Koło Pedagogów. Kierowała trzema obozami naukowymi studentów. Praktyki pedagogiczne przez wiele lat były centrum koncentracji Jej działań tak kierowniczych, jak organizacyjnych i wykonawczych we wszystkich zakresach i formach i na różnych stopniach studiów uniwersyteckich i WSP.

Pełniła wiele funkcji wychowawczych — wielokrotnie — opiekuna roku, pracowała w senackich komisjach ds. wychowania i ds. nauczania.

Kształcenie młodej kadry naukowej jest od wielu lat udziałem K. Duraj-Nowakowej. Osobistym przykładem uczy kultury pracy: pracowitości, odpowiedzialności, dokładności i punktualności, optymizmu pedagogicznego — tryskając energią i radością tworzenia. Jest wzorem staranności opracowywania i realizowania procedury poznania naukowego (jak oceniła to Komisja Egzaminów Doktorskich na Wydziale Pedagogiki WSP). Współpracuje z szerokim gronem twórczych nauczycieli i doktorantów nie tylko z macierzystych uczelni, lecz także pracowników innych szczebli i placówek oświaty. Wypromowała 3 doktorantów, następnymi sposobami się do finalizacji przewodów.

Była trzykrotnie recenzentką prac doktorskich (Bydgoszcz, Warszawa), opiniowała dorobek jednego habilitanta (Kraków). Kierowała stażami naukowymi

3 cudzoziemców w Polsce i 15 Polaków (studentów, doktorantów i habilitantów) za granicami Polski w latach 1977–1993. Zrecenzowała trzy rozprawy habilitacyjne i dorobek jednego — kolejnego (czwartego) habilitanta.

O ocenie działalności organizacyjnej K. Duraj-Nowakowej świadczą wyniki pełnienia funkcji w placówkach naukowych, poświadczając wysokie kompetencje, staranne przygotowanie teoretyczne tak z pedagogiki zarządzania i kierowania oświatą, jak i merytoryczne w trzech uprawianych spójnie dyscyplinach pedagogiki. Dała się poznać jako bardzo sprawny i szybki oraz efektywny tak kierownik pracowni, jak i kierownik Zakładu Pedagogiki Przedszkolnej w WSP (1986–1991). Za czasów Jej prowadzenia Zakładu nastąpił nie tylko skokowy wzrost liczby zatrudnionych pracowników, lecz także wzrosła dbałość o naukowy i dydaktyczno-wychowawczy rozwój kadr, o czym świadczą wspólne podróże studyjne w kraju i za granicą, wspólne prace zespołowe studyjne i badawcze (których pokłosie opublikowano w owych wspomnianych 7 książkach pod Jej redakcją), wspólnie planowane i realizowane konferencje naukowe itp. III tom pod red. naukową K. Duraj-Nowakowej, będący pokłosiem kolejnej konferencji, wydawnictwo (po recenzji).

Od 1995 r. kieruje Katedrą Edukacji Początkowej w Mazowieckiej Wyższej Szkole Humanistyczno-Pedagogicznej, prowadząc tę specjalność studiów pedagogicznych z zespołem współpracowników.

Koordynowała jeden ogólnopolski program badań (pt. „Epistemologiczne wyzwania współczesnej pedagogiki”), po kilka regionalnych i lokalnych — uczelnianych, instytucjonalnych, np. nauczycieli klas początkowych, nauczycieli klas młodszych, a przed laty — pedagogów szkolnych i filologów-germanistów oraz polonistów i bibliotekarzy wespół z nauczycielami akademickimi uczelni, gdzie pracowała i pracuje. Potrafi zarazić entuzjazmem dla tematyki, która Ją pasjonuje, coraz to nowe kręgi współpracowników.

Prowadziła 4 zespoły naukowe badań w kolejnych pięcioletkach równoległe z realizacją indywidualnych programów poznania, wieńcząc te prace publikacjami o ich rezultatach.

Uczestniczy w życiu naukowym przez prace od 1998 r. w Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN Oddziału Krakowskiego, będąc przez dwie kadencje członkiem Zarządu i referując swoje wyniki działalności naukowej. Jest członkiem Rady Naukowej półrocznika „Nauczyciel i Szkoła”. Była członkiem Zespołu Kierunkowego Pedagogiki Przedszkolnej Centralnego Ośrodka Metodycznego Studiów Nauczycielskich (1988–1991). Jest członkiem Rady Bibliotecznej BG WSP. Pracowała skutecznie jako pełnomocnik JM Rektora ds. badań naukowych placówek-laboratoriów WSP (1988–1991). Została wybrana członkiem senatu MWSHP w Łowiczu (1995–nadal). Będąc członkiem-założycielem Katowickiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, pracowała w jego Zarządzie (1981–

1985), a później w Oddziale Krakowskim. Została członkiem-założycielem Fundacji Badań i Studiów Edukacyjnych (1992).

Działalność w międzynarodowych organizacjach przejawia w dwu następujących formach: a) pracuje od 1998 r. jako członek Krakowskiego Oddziału światowej organizacji pedagogiki przedszkolnej OMEP, b) od 1988 r. współpracuje z centrum dokumentacji i informacji doształcania i doskonalenia nauczycieli EIC FET. Pracuje w Komitecie Wydawniczym oficyny edytorskiej WSP w Kielcach.

Organizowała imprezy naukowe o zasięgu międzynarodowym (2 konferencje), o zasięgu krajowym (6 konferencji i 4 seminaria) oraz regionalnym dawnego woj. katowickiego i Polski Południowo-Wschodniej (2 narady metodyczne) oraz uczelnianym (4 zebrania samokształceniowe młodszej kadry pedagogicznej — UŚI).

Inne działania organizacyjne K. Duraj-Nowakowej polegają np. na przygotowaniu i realizowaniu konsultacji naukowych nauczycielom czynnym zawodowo według uprawianych specjalności oraz na udzielaniu konsultacji kandydatom do awansów akademickich doktorskich i habilitacyjnych. Potrafi planować formy i system współdziałania, urządzać spotkania dydaktyczne i metodyczne, umie sprawnie i skutecznie programować cele i realizować zadania we współdziałaniu z zespołami i instytucjami naukowymi oraz oświatowo-społecznymi.

Działalność dydaktyczno-wychowawcza K. Duraj-Nowakowej była uhonorowana III Nagrodą Ministra Oświaty i Wychowania (1973) i III Nagrodą Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz — za całokształt działalności zawodowej — Złotym Krzyżem Zasługi (1990) i Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1996), a także kilkoma nagrodami rektorskimi (UŚ 1981 i WSP 1992, 1996).

Autorskie i zbiorowe publikacje zwarte Krystyny Duraj-Nowakowej

I. Autorskie publikacje zwarte:

Praktyka pedagogiczna. Przewodnik dla studentów, Wyd. UŚ, Katowice 1978, ss. 138.

Praktyki zawodowe w kształceniu studentów na kierunkach nauczycielskich, Wyd. UŚ, Katowice 1979, ss. 122.

Samookreślenie zawodowe studentów kierunków nauczycielskich, Wyd. UŚ, Katowice 1981, ss. 146.

Gotowość zawodowa nauczycieli, WN WSP, Kraków 1986, ss. 214.

Kształtowanie gotowości zawodowej studentów, WN WSP, Kraków 1989, ss. 257.

Kształtowanie pojęć społeczno-moralnych uczniów klas młodszych, WN WSP, Kraków 1991, ss. 313; II wydanie, tamże 1998.

Teoria systemów a pedagogika, WN WSP, Kraków 1992, ss. 309.

Tematy systemowe w przedszkolu: geneza i założenia, planowanie i realizacja,

- WN WSP, Kraków 1995, ss. 228, II wydanie: tamże 1997, wydanie III: 1998 i IV: 1999.
- Procedura modelowania systemowego w dydaktyce*, Wyd. Edukacyjne, Kraków 1996, ss. 76.
- Profesjonalizacja studentów przez teorie i praktyki pedagogiczne*, Wyd. MWSHP, Łowicz 1996, ss. 213.
- Modelowanie systemowe w pedagogice*, WN WSP, Kraków 1997, ss. 393.
- Integrowanie edukacji wczesnoszkolnej: modernizacja teorii i praktyki*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 1998, ss. 424.
- Systemologiczne inspiracje pedeutologii*, Wyd. WSP i Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kielce – Kraków 2000, ss. 320.

II. Książki pod redakcją Krystyny Duraj-Nowakowej i w Jej współautorstwie:

- Tematy kompleksowe w przedszkolu. Skrypt dla studentów*, WN WSP, Kraków 1990 i 1991 (dodruk), ss. 186.
- Nowe orientacje edukacji przedszkolnej*, Rocznik Naukowo-Dydaktyczny. Prace Pedagogiczne XIII, WN WSP, Kraków 1992, ss. 300.
- Akademicka edukacja nauczycieli. Problemy metodologii, teorii i praktyki*, WN WSP, Kraków 1993 i II wydanie: tamże 1995, ss. 226.
- Próby modernizowania edukacji nauczycieli*, WN WSP, Kraków 1995, ss. 157.
- Próby modernizowania procesu edukacji*, WN WSP, Kraków 1995, ss. 137 + 10 nlb.
- Epistemologiczne wyzwania współczesnej pedagogiki*, WN WSP, Kraków 1997, ss. 193 (we współredakcji z J. Gniteckim).
- Funkcje zabaw w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej*, WN WSP, Kraków 1998, ss. 234 (we współredakcji z B. Muchacką).
- Nauczyciele akademicy w procesie kształcenia pedagogów u progu reformy systemu edukacji*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 1999, ss. 485.